

MORGENDIENST

zondag 29 november 2020, 1^e zondag van Advent

Online kerkdienst (geluid en beeld)

Grote Kerk, Wildervank

voorganger: ds. Marien Grashoff

Welkom

DIENST VAN VOORBEREIDING

Aanvangslied : Psalm 85: 3, 4

Moment van stilte

Groet

Adventskaars aansteken

Moment voor de kinderen

Adventsresponsie¹

De woestijn zal van blijdschap juichen
EN DE WILDERNIS ZAL BLOEIEN ALS EEN ROOS.
Zij zullen de glorie van de ENE zien,
DE GROTE DADEN VAN ONZE GOD.

[Jesaja 35,1-2]

Zeg tegen wie worden opgejaagd:
'WEES STERK EN WEES NIET BANG!'
Want blinden zullen zien
EN DOVEN ZULLEN HOREN;
lammen zullen dansen en springen
EN STOMMEN ZULLEN JUICHEN EN ZINGEN.

[Jesaja 35,4-6]

Dan zullen zij hun zwaarden omsmeden tot ploegscharen
EN HUN SPEREN TOT SNOEIMESSEN.
Dan zullen volken in vrede leven
EN NIET MEER LEREN WAT OORLOG IS.

[Jesaja 2,4]

Dit is de belofte van God
EN GODS BELOFTEN WORDEN VERVULD.

Gebed van verootmoediging

Adventslied : Lied 435: 1

DIENST VAN HET WOORD

Gebed van de zondag

Lezing uit het Oude Testament : Jesaja 63,19b-64,8²

¹ *Cloth for the Cradle*. Worship resources and readings for Advent, Christmas and Epiphany (Glasgow: Wild Goose Publications, 1997) pag. 37; mijn vertaling, met een oog op diverse bijbelvertalingen.

² [Nieuwe bijbelvertaling](#) (2014) – iets bewerkt.

Meditatie : 'Scheur de wolken' (Huub Oosterhuis)³

Lezing uit het Nieuwe Testament : Markus 13,24-37⁴

Acclamatie

Voor uw Woord in de Schriften,
voor uw Woord in ons midden,
voor uw Woord in ons hart,
DANKEN WIJ U, O GOD.

Muziek : 'Maria durch ein Dornwald ging' (Duits Adventslied)⁵

Preek

Advent is wachten op de geboorte van Jezus. Maar wachten wij ook echt?⁶ Veendam heeft de lichtjesroute al ruim een week in bedrijf. Kerstbomen worden her en der al geplaatst. Winkels en webshops kunnen niet wachten tot na Sinterklaas en beginnen nu alvast hun kerstverkoop. Weten we nog wat wachten, verwachten of afwachten betekenen?

Zeker dit jaar zullen we daar met onze neus op worden gedrukt. We moeten nog afwachten hoe de regels rond kerst gaan uitpakken. We kunnen de tijd tot Kerst niet, zoals in andere jaren, vullen met kniepertjes bakken, kerstconcerten, kerstvieringen in de tehuizen, kerstspelen op school, of uitgebreid winkelen. We krijgen dit jaar een hoop tijd, maar wat doen we daarmee? En vooral: hoe gebruiken we die tijd op een zinvolle wijze?

Wachten kan dit jaar wel eens een hele klus gaan worden.

-

Wachten heeft twee uitersten.

Aan de ene kant het 'stil maar, wacht maar'. We doen niets, blijven apathisch en iets of iemand anders moet maar zorgen dat er wel iets gaat gebeuren. Dat kan heel vroom klinken, want het lijkt er zo op dat we alles van God verwachten. Maar schijn bedriegt, want wachten is niet lijdzaam in een hoekje blijven zitten. Wachten is juist een activiteit. En stil in een hoekje blijven zitten weerhoudt ons er juist van om uit te zien naar wat komen gaat, want we blijven zitten waar we zitten.

Het andere uiterste is dat we ons eigenlijk geen tijd gunnen om echt te wachten. Dat lijkt immers verloren tijd, nutteloos nietsdoen. Dus proberen we de tijd van wachten zo veel mogelijk te vullen met iets anders. We doen 'alvast dit' of 'alvast dat'. We willen eigenlijk 'alvast' daar zijn waar we op wachten. Maar al die drukte weerhoudt ons ervan om werkelijk aandacht te hebben voor wat er hier en nu al is.

Wachten is actief. Want het gaat erom dat we iets *ver*-wachten. Soms moeten we daarom

³ Zie [YouTube](#).

⁴ [Nieuwe bijbelvertaling](#) (2014) – iets bewerkt.

⁵ Zie [YouTube](#). Het Adventslied stamt uit de 19^e eeuw en komt uit Nedersachsen, bij ons over de grens. Meer informatie in de [Duitse Wikipedia](#).

⁶ Met dank aan de column die theologe Gertine Blom schreef in het *Nederlands Dagblad* van donderdag 26 november 2020. Die zette mij op een andere manier aan het denken bij de schriftlezingen van deze zondag. Zie ook [haar website](#) voor ideeën om deze Advent zinvol te maken.

durven af-wachten en niet alles meteen zelf willen regelen. Soms is wachten gewoon zien wat er komen gaat, maar tegelijk vraagt het altijd van ons dat we met aandacht blijven kijken en luisteren. Want het gaat tenslotte om dat wat wij met gespannen verwachting tegemoet zien.

Maar om open en eerlijk te wachten moet je er wel de tijd voor nemen. Niet zo snel mogelijk naar de bestemming toe willen, maar aandacht hebben voor wie er om je heen zijn en wat er met jou en hen gebeurt. Juist door die vervelende coronamaatregelen, die onze vertrouwde Kerst in de war schoppen, krijgen we nu alle tijd om met aandacht naar Kerst toe te leven.

-

Met deze bril op las ik de profetie van Jesaja en de woorden waarmee Jezus zijn taak op aarde wil afsluiten en aan zijn leerlingen overdragen.

De Joodse ballingen in Babylon wachten af. Dat wil zeggen: ze blijven zitten waar ze zitten. De vernedering en onderdrukking van de ballingschap slikken ze, echt op God hopen durven ze niet. Ze verzuchten moedeloos: *Er is niemand die uw Naam aanroept...*

Jesaja wil hen wakker schudden.

*Nog nooit is zo iets gehoord,
niet eerder zo iets iets vernomen...
...omdat u de geduchte daden doet
waarop wij niet durven hopen!*

Het visioen van de terugkeer en de herbouw van Jeruzalem moet hen op hun voeten zetten en weer op weg sturen. Ze moeten hier en nu goed opletten wanneer ze nieuwe kansen krijgen om terug te keren. En alle zelfbeklag over wat ze allemaal fout hebben gedaan mag terecht zijn, maar het helpt niet.

Want wat geweest is, is geweest.⁷ Vroeger moet niet vergeten worden, maar wel achtergelaten en losgelaten. Want God zal toch zeker zijn volk weer in genade aanzien? Door dat te geloven wordt het wachten van de ballingen een *ver-wachten* van de wederopbouw van het beloofde land. Ze krijgen nieuwe aandacht voor wat er rondom hen heen gebeurt, omdat ze weer durven uit te zien naar wat komen kàn – en komen gáát.

-

In de afscheidsrede van Jezus, zoals Markus ons die heeft overgeleverd, gaat het om hetzelfde: *verwachting*. Maar Markus is van de tweede of derde generatie en daarom klinkt naast de *verwachting* ook de wanhoop mee van zijn eigen gemeente.⁸ Zij wachten niet op de geboorte van Jezus, maar op de wederkomst van Christus. Net als wij trouwens.

⁷ Zoals Boudewijn de Groot [in 1973 al zong](#), op het album *Hoe sterk is de eenzame fietser*.

⁸ Exegetisch gezien valt niet uit te maken welke woorden nu echt van Jezus zijn en welke hem door de evangelist in de mond gelegd worden. In ieder geval is de vorm van deze afscheidsrede het werk van Markus. Dit gaat in de eerste plaats over de vragen van de christelijke gemeente, net voor en kort na de verwoesting van Jeruzalem door de Romeinen in het jaar 70. En die vragen kunnen wij vandaag nog prima herkennen.

Maar wanneer zal dat eindelijk gebeuren? Wanneer wordt het onrecht van de wereld definitief beëindigd en rechtgezet? Wanneer wordt Gods koningschap werkelijkheid? Zal het überhaupt nog wel gaan gebeuren? Hoop en wanhoop, verwachten en afwachten gaan hand in hand.

Op de vraag naar het wanneer geeft Jezus een glashelder antwoord – al is het wel precies het antwoord dat wij niet willen horen:

Niemand weet wanneer...

Echt helemaal niemand, behalve God. De dingen die werkelijk van belang zijn gebeuren op Gods tijd, niet op de door ons geplande of gewenste. En wij werken mee door te wachten. Gebed is bij uitstek een liturgische vorm van wachten. Gebed schept een stille ruimte voor Gods aanwezigheid. Zingen ook trouwens.

-

Wachten betekent dat we ons bewust oefenen in het *aandacht* hebben. Aandacht voor de wereld, de tijden, de mensen en onszelf. Wanneer we aandachtig luisteren en kijken kunnen we de tekens van Gods komende rijk hier en nu al ontwaren.

Juist als de wereld donker en dreigend eruit ziet, juist als wij niet in staat blijken te zijn om wat er om ons heen gebeurt onder controle te krijgen, juist als de machten die ons zouden moeten beschermen blijken te falen – *juist dan* moeten we met extra aandacht naar *de mensen* kijken. Waar en bij wie zien we ware menselijkheid? Waar wordt concreet al gewerkt aan die nieuwe aarde die ons is beloofd?

Het vereist werkelijke aandacht om die tekens te zien. Want de nieuwe aarde begint niet op tekentafels, niet bij computermodellen, niet in datastromen of algoritmes, niet bij de volgende innovatieve slimmigheid. De nieuwe wereld begint bij *de mens*.⁹ Bij concrete mensen en concrete gemeenschappen. Daar waar mensen hun dagelijks brood eerlijk delen, daar waar mensen zichzelf en anderen kunnen vergeven, daar waar wat mensen doen oplicht als dat wat God wil¹⁰ – dáár begint het. Maar het vereist aandacht om dat te zien.

Wachten betekent ook dat we *waakzaam* zijn. Niet alleen openstaan voor het goede nieuws dat hier en nu al doordringt, maar ook alert zijn op bedrog en verraad, op eigenbelang en onbarmhartigheid, op corrupte systemen en oneerlijke methoden. Waar het graan opgroeit, groeit altijd het onkruid mee.¹¹ Waakzaam zijn betekent dat we kritisch kijken en kritisch luisteren. Dat we niet alles voor zoete koek slikken.

Waakzaam zijn is moeilijker dan aandacht hebben. Want de kans bestaat dat je er wantrouwig van wordt. Dat je overal bedrog, egoïsme, wreedheid of systematisch onrecht ontwaart. Dat je

⁹ De 'mensenzoon' in [Markus 13,26](#) verwijst naar [Daniël 7,13](#). Daar gaat het om een apokalyptische figuur en daarin heeft de kerk al vroeg de wederkomende Christus gezien. Maar toch is de pointe van het visioen van Daniël dat de verlossing temidden van alle kosmische en aardse machten uiteindelijk komt door *een mens* – en niet door weer een andere aardse of bovenaardse macht. Dat wil zeggen: door een mens die waarlijk beeld van God is, zoals in het scheppingsverhaal ([Genesis 1,27](#)).

¹⁰ Zoals we bidden in het Onze Vader ([Matteüs 6,6-13](#)).

¹¹ Zo zegt Jezus het in de gelijkenis van het onkruid in de akker ([Matteüs 13,24-30](#)).

zelfs gaat denken dat daar een boos plan achter zit. En als je eenmaal op dat spoor zit, wordt het heel moeilijk om nog aandacht te hebben voor die tekenen van Gods komende rijk die er hier en nu al zijn.

Een keurige middenweg bestaat er niet. Maar de oplossing is eigenlijk heel simpel. Wanneer je ineens overal prachtige dingen ziet gebeuren, neem dan toch een keer pauze en vraag je eerlijk af of alles inderdaad wel zo mooi is als het lijkt. En omgekeerd, als je helemaal in de ban bent van wat overheid, bedrijfsleven en media allemaal fout doen, neem dan ook een pauze en probeer eerlijk te zien wat voor goeds zij toch brengen. Geen nette middenweg – die bestaat niet – maar bereidheid om jezelf naar beide kanten te corrigeren.

-

Zo gaan wij dit jaar de tijd van Advent in. Niets is zoals we het gewend waren. Bij alles moeten we nadenken. We worden gedwongen op afstand van elkaar te leven en met afstand te vieren. Wachten wordt dit jaar een beetje eenzaam.

Maar in die eenzaamheid gaat de Heer zelf ons voor. Uiteindelijk is wachten geen individuele reis. De Heer is met ons en dat merken we via andere mensen. Ook al wordt het verwachten van Kerst een stuk stiller dan anders, in die stilte zijn we met elkaar verbonden. We geven elkaar moed en we houden elkaar bij de les.

Zoals Jezus het zijn leerlingen opdraagt:

*Weest dus waakzaam,
want jullie weten niet wanneer
de heer des huizes komt...*

Weest waakzaam – gebiedende wijs meervoud.¹² Waakzaam zijn wordt van ieder afzonderlijk gevraagd, maar vooral van de gemeenschap als geheel. We wachten, we verwachten – en dat doen we samen. Als ik het even niet meer kan, doen anderen het voor mij, en omgekeerd.

Laten we daarvoor allemaal de tijd nemen die we dit jaar zomaar extra krijgen. Laten we ons oefenen in het wachten, afwachten en verwachten tegelijk. Laten we aandachtig worden en tegelijk waakzaam blijven. Dat baant een weg voor Gods koninkrijk.

Amen.

Meditatief orgelspel

DIENST VAN HET ANTWOORD

Toelichting bij de liturgische schikking

Gebeden

Onze Vader

Slotlied : Lied 749: 1, 3

¹² De *Nieuwe bijbelvertaling* kent alleen nog gebiedende wijs enkelvoud, omdat dat modern Nederlands is. Dat is jammer, want zo verdwijnen er belangrijke nuances uit het oorspronkelijke Hebreeuws en Grieks.

Zegen

